

“Пасха” деген сөздү кантип которобуз?

“Муса Ысрайыл аксакалдарын чакырып алып, аларга мындай деди: «Үй-бүлөңөрдөгү кишинин санына жараша мал тандап, Пасахка арнап сойгула» (Чыгуу 12:21) .

“Жаңы камыр болушуңар үчүн, эски ачыткыдан арылгыла. Силер ачыткысыз камырсыңар, анткени Пасах Козусу – Машайак биз үчүн курмандыкка чалынган” (1 Кор. 5:7).

Сөз башы.

Баарыбызга белгилүү болгон, машаякчылар да, машаякчы эместер да угуп эле жүргөн “Пасха” деген сөздү кыргыз тилине кантип которобуз? Бир караганда бул сөздү которуп коюу татаал эместей эле көрүнгөнү менен, бул сөздү кыргыз тилине которуу бир топ кайчы пикирлерди жаратышы мүмкүн. Муну биз Орто Азия жана башка дүйнө тилдерине которуудагы айырмачылыктардан көрө алабыз. Ошентсе да, бул сөздү кыргыздарга түшүнүктүү кылып которуу зарылдыгы турат. Анткени акыркы 25-30 жыл ичинде Куткаруучубуз Ыйса Машаяк тууралуу Жакшы Кабар кыргыз жергебизде да таралып, Ага ишенгендер аздан болсо да көбөйүп бара жатат. Бул сөз Машаяк жөнүндөгү Жакшы Кабардагы маанилүү түшүнүктөрдүн бири болгондуктан, аны колдон келишинче туура которушубуз керек. Ушул сөз кыргыз тилиндеги Библияда кандай которулса, так ошентип бардык машаякчылар айтышат, элге да ошондой тарайт. Ошондуктан “Пасха” деген сөздү кыргыз тилине которууда төмөнкү нерселер эске алынышы керек деп ойлойм:

1. Ал сөз кыргыздарга түшүнүктүү, нукура кыргыз сөзү болушу керек. Жасалма котормо болбошу керек. Мисалы: доброй ночи – кайырлуу түн. Бул жасалма сөз. Кыргыздар антип сүйлөшпөйт, кыргыздар жөн гана “жакшы жаткыла” деп коет.
2. Кыргыздар ал сөздү “биздики турбайбы” деп кабыл ала тургандай болушу керек.

I. “Пасха” деген сөз эврей тилинде

Пасха (песах) – эврейлердин маанилүү майрамы, бул майрамды Кудайдын Өзү негиздеген (Чыгуу. 12:1–14). Эврей тилиндеги бул сөздүн мааниси “жандап өтүү”, “тийбей өтүү” деп которулат. http://chivchalov.blogspot.com/2012/04/blog-post_14.html

II. Башка тилдерге кандайча которулган?

Ыйык Жазуудагы бул сөз дүйнө тилдерине негизинен үч түрдүүчө которулган:

1. Сөздүн транскрипциясы:

Кыргыз тилинде (ҮН) – “Пасах”

Чыгуу 12:21 Муса Ысрайыл аксакалдарын чакырып алып, аларга мындай деди: «Үй-бүлөңөрдөгү кишинин санына жараша мал тандап, *Пасахка* арнап сойгула.

Өзбек тилинде – “Фисиҳ”

Чыгуу 12:21 Шундан кейин Мусо Исроилнинг ҳамма оқсоқолларини чақиртириб, уларга шундай деди:— Ҳар бир хонадонга шундай деб айтинлар: “Оилангиз учун биттадан қўзи ёки улоқча танлаб олиб, *Фисиҳ* зиёфатига қўрбонлик қилинлар.

Орус тилинде – “Пасха”

Чыгуу 12:21 И созвал Моисей всех старейшин Израилевых и сказал им: выберите и возьмите себе агнцев по семействам вашим и заколите *пасху*.

Түрмөн тилинде – “Песах”

Чыгуу 12:21 Soňra Musa ähli ysraýyl ýaşulularyny çagyryp, olara şeýle diýdi: «Heriňiz maşgalaňyza görä özüňize janly saýlaň we ony *Pesah* baýramy üçin soýuň.

Бул котормолордо эврей тилиндеги “песах” деген сөздүн транскрипциясы (эврейче айтылышы) гана ошол тилге ылайыкталып которулган.

Артыкчылыгы:

- “Пасха” деген сөздүн маанисин билбесе да, ар бир кыргыз угуп эле жүрөт. Ошол эле сөздү “Пасах” деп транскрипциялап койсок, кыргыздар пасха майрамы тууралуу сөз болуп жаткандыгын түшүнөт.

Кемчилиги:

- Эврей тилин билген адам гана мунун маанисин түшүнбөсө, башка адамга которуп бербесе, эч ким өз алдынча түшүнө албайт.
- Кыргыздар “Пасах” деген сөздү укканда баягы эле орустардын “пасха” майрамы турбайбы, бул биздин майрамыбыз эмес деп кабыл албай коюшу мүмкүн.

2. Сөздүн руханий мааниси

Кыргыз тилинде (ЛС) – “Куткарылуу”

Жакан 6:4 Бул — иудейлердин *Куткарылуу* майрамынын алды болчу.

Казак тилинде – “Құтқарылу”

Чыгуу 12:21 Содан Мұса Израилдің күллі рубасыларын шақырып алып, оларға былай деди:— Араларыңдағы әр отбасы үшін бір-бір тоқтыдан таңдап алып, *Құтқарылу* мейрамына арнап сойыңдар.

Каракалпак тилинде – “Қутқарылыў”

Чыгуу 12:21 Соннан кейин, Мўса Израилдың барлық ақсақалларын шақырып алып, оларға былай деди:— Хожалығыңыз үшын қозы ямаса ылақ таңдап алып, оны *Қутқарылыў* асы үшын сойыңлар.

Татар тилинде – “Котылу”

Чыгуу 12:21 Муса Израилнең барлык өлкәннәрен чакырып алды да аларга әйтте: — Үзегезнең гаиләләрегез өчен сарык яисә кәжә бәрәннәре сайлап алыгыз һәм *Котылу* бәйрәме хөрмәтенә аларны сугыз.

Жогорудагы котормолордо “песах” деген сөздүн рухий мааниси гана которулган.

Артыкчылыгы:

- “Пасах” деген эврей сөзүнүн транскрипциясынан көрө таза кыргызча сөз.

Кемчилиги:

- Бирок кыргыздар үчүн “Куткарылуу” деген майрам - белгисиз майрам. Ошондуктан, баары бир алгач бул майрам “пасах” майрамы экендигин түшүндүрүп, анан анын маанисин айтып берүү керек болот.

3. Сөздүн түз мааниси

Англис тилинде – “Passover” (Жанынан өтүү, кыя өтүү, жандап өтүү)

Чыгуу 12:21 Then Moses summoned all the elders of Israel and said to them, Go at once and select the animals for your families and slaughter the *Passover* lamb. (NIV).

Чыгуу 12:21 Then Moses summoned all the elders of Israel, and told them, "Go and select for yourselves a lamb or young goat for your families, and kill the *Passover* animals. (NET).

Бул котормодо эврейдин “песах” деген сөзүнүн түз мааниси которулган.

Артыкчылыгы:

- “Песах” деген сөздү биз да кыргыз тилине анын түз маанисин которуп “тийбей өтүү”, “жандап өтүү” же “кыя өтүү” майрамы деп которсок, анда бул сөз таза кыргызча сөз болот (транскрипция эмес).

Кемчилиги:

- Бирок кыргыздар үчүн “тийбей өтүү”, “жандап өтүү”, “кыя өтүү” деген майрам - белгисиз майрам. Ошондуктан, баары бир алгач бул майрам “пасах”, же “пасха” майрамы экендигин түшүндүрүп, анан анын маанисин айтып берүү керек болот.

III. “Түлөө” майрамы десек болобу?

Биз жогоруда “песах” деген сөздү башка тилдерге которуунун негизги үч түрүнүн мисалдарын карап чыктык. Алардын ар биринин өз артыкчылыктары да, кемчиликтери да бар. Мен болсо ушул сөздү кыргыз тилине которуунун башка түрүн сунуш кылгым келет. Ал – пасхага окшош элдик салттын аталышы менен атап которуу. (Сөздү башка тилге которуунун төртүнчү түрү деп койсок болот).

Кыргыз элинде “түлөө берүү” салты бар. Ал салт мааниси жагынан пасха майрамына көп жагынан окшош жана жакын болуп саналат. Ошондуктан, “песах” деген сөздү “түлөө” майрамы деп которуу керек деп сунуш кыламын. Түлөө салты тууралуу башка булактарда мындай деп айтылат:

1. “Эл сөздүктө” “түлөө” деген сөз орусчага мындай деп которулат:

этн. жертва (умиловительная, искупительная, благодарственная);

түлөө сой - или түлөө чал- резать жертвенное животное;

алып кел, бачым алып кел, өгүздү түлөө чалып бер *стих.* веди, веди скорее, быка в жертву зарежь;

түлөө кыл- совершать жертвоприношение;

ырас келдиңиздер, түлөө кылып жаттык эле, оокат жегиле - вы кстати пришли, мы устраиваем жертвоприношение, поешьте;

ак түлөө - жертва с добрыми намерениями, с пожеланием добра;
түлөө-пүлөө - всякие жертвы.

2. “Түлөө” деген сөзгө википедияларда:

Түлөө — курмандык чалып жогорку күчтөрдөн, кудайдан ырайым тилеген ырым-жырым.

Т. берүү жакшылыкты тилөө — эл-журттун, бала чаканын аман-эсендигин, жаратылыш кырсыктарын болтурбоону, оору-сыркоодон сакайганда, жоголгон адамдын же малдын аман-эсен табылгандыгына, кырсыктан аман калганда, жаңы тууган (эмчектеш) күткөндө жана башкалар жагдайларда берилген. Т. анимизм, шаманизм, тоо-таш, жер-суу, көк теңирге сыйынуу, тотемизм, магия сыяктуу диний ишенимдер менен тыгыз байланыштуу. Т-гө мал союлган, тогуз топоч жасалган, боорсок бышырылган. Бирок, ар бир окуяга жараша Т-нүн ар кандай мазмундары, жүрүш ирети болгон. Мисалы, "Манас" эпосунда Манас Алмамбет менен эмчектеш тууган болгондо садагага сары улак соёт, Алмамбеттин башына кызыл алтын, дилдеден чачыла кылат, челек-челек май эритип, анын башынан айланып тайган иттерге берет, кийин — койдун эттерин Алмамбеттин башынан айланып, канаттууга чокутуп дагы садага кылат, аягында Алмамбеттин үстүндөгү кийимин бир сыйра жаңыланып, эскисин карыптар алат. Анан чоң той берет. Т. берүү салты бүткүл дүйнө элдеринин тарыхында орун алып келген көрүнүш.
<http://ky.wikipedia.org/wiki/Түлөө>

Түлөө берүү

ВУ КМБЗ · ДЕК 25, 2011

Бул — ар кандай кырсыктардан аман калганы же алыска аман-эсен барып келгени үчүн жаратканга ыраазы болуп мал союп, этин бышырып, элге таратуу, бата алуу. Түлөө көбүнчө катуу ооруп айыкканда, кыйналып аман-эсен көз жарып алганда, бийик жерден жыгылганда, оор кырсыктан башы кутулганда берилет. Түлөөгө, адатта, кой-эчки, козу-улак, тай-торпок өңдүүлөр союлуп жүрөт.

<http://kmb3.kloop.kg/index.php/2011/12/25/t-l-ber/>

Түлөө берүү

Тулоо беруу - ар кандай кырсыктардан аман калган, алыска аман-эсен барып келген адамдар, мол тушум кутуу, кургакчылыкта жаан чакыруу учун откорулот. Тулоодо мал союлуп жаратканга ыраазычылык билдирип, эт бышырып элге берип, элдин батасы алынат.

Тулоо кобунчо аттан жыгылганда, аварияга учураганда, катуу ооруп айыкканда, кыйналып аман-эсен коз жарганда, операция болгондо, оор кырсыктан башы кутулганда жана башка учурларда да берилет. Тулоого кой-козу, эчки-улак, тай-торпок сыяктуу жандыктар союлат. Негизи-тулоо берилген адамга келечекте жакшы болуусуна бата берип жана жакшы тилектерди тилешет.

http://tyup.net/publ/salt_jana_yrp_adat/tuloo_beruu/18-1-0-1091

Демек, түлөө берүү салты:

- Ырайым сурап курмандык чалуу.

Эл-журттун амандыгын Кудайдан сурап, жаратылыш кырсыктары болбошун тиленип, бала-чаканын аман-эсендигин суранып, кургакчылык болгондо Кудайдан жаан сурап, мол түшүмдүн болушу үчүн, узак убакытка жана алыскы сапарга баратканда аман-эсен кайтып келиши үчүн (мисалы, баласы аскерге кетип жатканда).

- Ыраазычылык келтирип курмандык чалуу.
Кырсыктан аман калганда, ооруп айыкканда, кыйналып аман-эсен төрөп алганда, узак убакытка созулган алыскы сапардан келгенде ж.б. учурларда түлөө берилет.

IV. Түлөөнүн келип чыгуу тарыхы кандай?

Дегеле түлөө берүү салты дүйнөнүн бардык элдеринде бар. Албетте бул салт ар бир элде ар түрдүүчө аталат жана бири-биринен айырмаланат, бирок түпкү мааниси окшош – Кудайдан ырайым суроо жана ошол ырайымга ээ болгондо ыраазычылык келтирүү. Эки учурда тең мал курмандыгы чалынып, кан чыгарылат. Библиялык пасах майрамы да ушуга көп жагынан окшош. Балким Кудай атайын бардык элдерге, ошолордун катарында эврейлерге да тааныш болгон ушул салтты колдонуп, пасах майрамын негиздесе керек. Анткени:

Нух пайгамбар да топон суудан аман калгандан кийин Эгедерге арнап курмандык чалбады беле. Анын бул ишин кыргыз сөзү менен түлөө кылды, түлөө курмандыгын чалды деп койсок да болот.

Башт. 8:20 Ошондо Нух Теңирге курмандык чалынуучу жай куруп, ар кандай адал малдан, ар кандай адал канаттуудан алып келип, курмандык чалынуучу жайдын үстүнө бүтүндөй өрттөлүүчү курмандык чалды.

Кудай Ыбрайым пайгамбар менен келишим түзүп, ага убадасын бергенде да Ыбрайым Эгедерге арнап курмандык чалган. Б.а. түлөө өткөргөн.

Башт. 12:7 Ошондо Теңир Ыбрамга келип, мындай деди: «Бул жерди Мен сенин укум-тукумуңа берем». Анан Ыбрам Теңир келген жерге Ага арнап курмандык чалынуучу жай курду.

Жакып да узак жылдардан кийин өз жерине аман-эсен кайтып келгенде Кудайга арнап курмандык чалды.

Башт. 35:3 Ордубуздан туруп, Бейтелге жөнөйлү. Менин башыма оор күн түшкөн күнү мени угуп, мен жүргөн жолдо мени менен бирге болгон Кудайга курмандык чалынуучу жай курайын».

Башт. 35:7 Анан ал жерге курмандык чалынуучу жай куруп, ошол жерди Эл-Бейт-Эл деп атады, анткени ал өз бир тууганынан качып бара жатканда, ушул жерде ага Кудай келген.

Ушулардын баары Ысрайыл эли Мисирдеги кулчулуктан чыкканга чейин, б.а. Кудай Муса пайгамбар аркылуу Пасах майрамын орнотконго чейин болгон. Демек, Кудайдан ырайым сурап, жана Ага ыраазычык келтирип курмандык чалууну (түлөө өткөрүүнү) эврейлер башка элдер сыяктуу эле Ыбрайымдын учурунан эле билишкен. Башка элдер болсо Нухтун убагынан баштап билишкен. Айырмасы: ар бир эл өз кудайына курмандык чалышкан.

Ошондуктан Пасах майрамын негиздөөдө Кудай байыртадан эврейлерге тааныш болгон салтты колдонгон. Анткени алар Мисирден аман-эсен чыгып кетиши үчүн жана алыскы, узакка созулган сапарда аман-соо болушу үчүн өз Кудайына Андан ырайым сурап курмандык чалышы керек эле.

Жаңы Келишимде болсо адамзат күнөөнүн, өлүмдүн күлчүлүгүнөн бошонуш үчүн Кудай Өзү пасах курмандыгын чалды. Ал курмандык – Ыйса Машаяк экендигин билебиз.

1 Кор. 5:7 “Жаңы камыр болушңар үчүн, эски ачыткыдан арылгыла. Силер ачыткысыз камырсыңар, анткени Пасах Козусу – Машаяк биз үчүн курмандыкка чалынган”

Ошентип, Байыркы Келишимдеги ырайым сурап курмандык чалуу (түлөөсү) Жаңы келишимдеги биз үчүн ыраазычылык келтирүү түлөөсүнө айланды. Анткени түлөөнү ырайым сурап да, ошол ырайым үчүн ыраазычылык келтирип да чалышат эмеспи.

Ошондуктан, “Пасах” же “Пасха” деген сөздү, кыргыз тилине “Түлөө” же “Түлөө майрамы” деп атоону сүнүш кыламын. Ал эми “пасах курмандыгы” деген сөздү “түлөө курмандыгы” деп, ал эми “Машаяк - пасах курмандык Козусу” деген түшүнүктү “Машаяк – түлөө курмандык Козусу” деп атасак деген ойду айткым келет.

V. Кыргыздарда түлөөнү кантип чалышат?

1. Түлөө тамагын даярдоо үчүн сөзсүз мал союлат. Башкача айтканда кан чыгарылат.

Чыгуу 12:3,5. Ысрайыл жамаатына мындай дегиле: Ушул айдын онунчу күнү ар ким өз үй-бүлөсүнө бирден козу камдасын, ар бир түтүн бирден козу даярдасын... Ал кемчилиги жок бир жылдык эркек мал болушу керек. Аны койдун же эчкинин арасынан тандап алгыла.

2. Мурдагы кыргыздар ошол канга бармакты малып, жаш баланын кулактарына жана маңдайына сүртүп коюшчу. Анын каны менен эшиктин кашектерин да сүртүп коюшкан.

Малдын каны менен эшиктин кашектерин сүртүп чыккан себеби: мындан кийин үйүбүзгө оору-сыркоо, бөөдө кырсык, балээ-балекет, ажал босогобүздү аттап кирбесин деген ниетте сыйпашкан. Пасах курмандык малынын канын да ушундай максатта эшиктин кашектерине сыйпап коюшкан.

Чыгуу 12:7 Эт жей турган үйдүн эшигинин эки кашегине, эшиктин маңдайчасына анын канынан сыйпап коюшсун.

Чыгуу 12:12-13 Мен дал ошол түнү Мисир жерин аралап, Мисир жеринде жашаган адамдардын тунун, малдарынын биринчи төлүн жок кылам. Мисирдин бардык кудайларына сот жүргүзөм. Мен Теңирмин! Силер отурган үйлөрдөгү ошол кан силердин белгиңер болот, канды көрүп, силерден кыя өтүп кетем. Мисир жерин кыйратып жатканымда, силердин башыңарга алаамат түшпөйт.

Чыгуу 29:20 Анан кочкорду союп, канынан алып, Арундун оң кулагынын көнчөгүнө жана уулдарынын оң кулактарынын көнчөгүнө, алардын оң колдорунун бармагына жана оң буттарынын бармагына сыйпа, кандан алып, курмандык чалынуучу жайга тегерете чач.

Леви 8:23 Муса аны союп, канынан алып, Арундун оң кулагынын көнчөгүнө, оң колунун бармагына жана оң бутунун бармагына сыйпады.

- Леби 14:14** Анан ыйык кызмат кылуучу айып үчүн чалынган курмандыктын канынан алып, тазалана турган адамдын оң кулагынын көнчөгүнө, оң колунун бармагына жана оң бутунун бармагына сыйпайт.
- Леби 14:17** Ал эми алаканында калган зайтун майын ыйык кызмат кылуучу тазалана турган адамдын оң кулагынын көнчөгүнө, оң колунун бармагына, оң бутунун бармагына, айып үчүн чалынган курмандыктын каны сыйпалган жерлерге сыйпайт.
- Леби 14:25** Анан эркек козуну айып үчүн чалынуучу курмандыкка соёт. Ыйык кызмат кылуучу айып үчүн чалынган курмандыктын канынан алып, тазалана турган адамдын оң кулагынын көнчөгүнө, оң колунун бармагына, оң бутунун бармагына сыйпайт.
- Леби 14:28** Ыйык кызмат кылуучу алаканындагы зайтун майын тазалана турган адамдын оң кулагынын көнчөгүнө, оң колунун бармагына, оң бутунун бармагына, айып үчүн чалынган курмандыктын каны сыйпалган жерлерге сыйпайт.

3. Түлөө тамакка камыр, күрүч кошулбайт, башкача айтканда башбармак же күлчатай же палоо берилбейт. Элге жалаң эт тартылып, сорпосу сунулган.

Чыгуу 12: 8-9 *Этин* отко кактап бышырып, ачыткысыз нан жана ачуу чөптөр менен ошол т үнү жеп бүтүрүшсүн. *Этти* чала бышырып же сууга бышырып жебегиле, баш-шыйрагын, ичеги-карынын кошуп, отко кактап бышырып жегиле.

4. Түлөө тамакты калтырбай жешет, ашып калгандарын элге үстүккан кылып таратып жиберешет.

Чыгуу 12:4 Эгерде үй-бүлөдөгү кишинин саны аз болуп, бир козуну жеп түгөтө албай турган болсо, анда ал үй-бүлө өзүнө жакын жашаган коңшусунун үй-бүлөсү менен бирге, кишинин санына жараша камдасын. Бир козуну канча киши жеп түгөтө алса, ошончо киши чогулсун.

Чыгуу 12:10 Андан эртең мененкиге калтырбагыла. Эртең мененкиге калганын өрттөп жибергиле.

5. Кыргыздар мал сойгондо, малдын сөөгүн сындырбайт, аны жик-жиктеп жиликтеп бөлүшөт. Бул салт да эврейлердин Пасах майрамына байланышкан салтка окшош.

Чыгуу 12:46 Аны бир үйдө отуруп жегиле, этин сыртка алып чыкпагыла, сөөктөрүн сындырбагыла.

Жакан 19:36 Ыйык Жазуудагы «Анын сөөгү сындырылбасын» деген сөздүн аткарылышы үчүн ушундай болду.

6. Кыргыздар мал сойгондо, малдын ичеги карын, баш-шыйрактарын толук жейт. Бул салт да эврейлердин Пасах майрамында бар. Эврейлер курмандык чалганда да малдын ичеги карынын, шыйрактырын, башын жууп-тазалап, курмандык менен чогуу өрттөшкөн.

Чыгуу 12:9 Этти чала бышырып же сууга бышырып жебегиле, баш-шыйрагын, ичеги-карынын кошуп, отко кактап бышырып жегиле.

Чыгуу 29:17 Кочкордун этин жиликтеп бөлүп, ичеги-карыны менен шыйрактарын жууп, аларды жиликтердин жана баштын үстүнө кой.

Леби 1:9 Ал эми ичеги-карындары менен шыйрактарын сууга жуушсун. Анан ыйык кызмат кылуучу анын бардыгын курмандык чалынуучу жайда өрттөсүн. Бул – жыты Теңирге жаккан бүтүндөй өрттөлүүчү курмандык.

Леби 1:13 Ал эми ичеги-карындары менен шыйрактарын сууга жуушсун. Анан ыйык кызмат кылуучу баарын алып келип, курмандык чалынуучу жайда өрттөсүн. Бул – жыты Теңирге жаккан бүтүндөй өрттөлүүчү курмандык.

Леби 4:11 Ал эми букачардын терисин, бүт этин, башын, шыйрактарын, ичеги-кардын кан-жини менен,

- Кыргыздар түлөөгө мал союга каражат-чамасы жетпесе, жети тооч жасап элге таратышат. Муну кыргыздар “жети тооч” деп коюшат. Кыргызстандын кээ бир региондорунда “баабедин” дешет. Муса пайгамбардын Тоорат китебинде курмандыкка мал чала албагандар дан, же нан курмандыктарын чалса болот деп айтылат.

Леби 2:1 Ким Теңирге арнап нан курмандыгын алып келе турган болсо, буудай унун алып келсин. Ага зайтун майын куюп, үстүнө ладансалсын.

VI. Жыйынтык

Ошентип, кыргыздарга тааныш болгон каада-салттардын бири болгон түлөө өткөрүү салты көп жагынан Тооратта жазылган эврейлердин Пасах майрамына окшош. Түндүк Кыргызыстанда бул салтты “түлөө”, “түлөө өткөрүү”, “түлөө чалуу”, “түлөө келтирүү” деп аташса, түштүк тарапта көбүнчө “Кудай тамак”, “Кудай өткөрүү” деп коюшат. Ошондуктан, кыргызга тааныш, ага жакын болгон, көп жагынан Пасах майрамына окшош ушул салттын аталышы менен Пасах майрамын “Түлөө”, “Түлөө майрамы” же башка түлөөлөрдөн айырмалаш үчүн “Чоң түлөө” деп атасак. Ал эми “пасах курмандык козусу” деген түшүнүктү – “түлөө курмандык козусу”, деп атап, “Ыйса Машайак – пасах курмандык Козусу” деген түшүнүктү – “Ыйса Машаяк – түлөө курмандык Козусу” деп койсок болот.

Асан Тургунбаев. 21.05.2015.